

Darbuotojų saugos ir sveikatos klausimų integravimas į verslo valdymą Agentūros ataskaitos santrauka

Darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) klausimus organizacijos sprendžia įvairiai: kai kurios organizacijos turi mažai patirties šioje srityje ir su nelaimingais atsitikimais, profesinėmis ligomis ar neatvykimu į darbą susijusias problemas sprendžia tuomet, kai jos iškyla; kitos organizacijos DSS klausimus stengiasi spręsti sistemingai, integruodamos juos į bendrą organizacijos valdymą ir taip užbėgdamos galimoms problemoms už akių. Šios ataskaitos tikslas – pateikti pavyzdžių ir informacijos apie tai, kaip DSS galima integruoti į bendrą verslo valdymą ir taip sukurti saugesnę ir sveikesnę darbo aplinką bei pasiekti geresnių organizacijos veiklos rezultatų.

Ataskaitą sudaro trys pagrindinės dalys, kuriose dėmesys skiriamas skirtingiems konkrečioms dalykams: literatūros apžvalgai, susijusių politikos krypčių apžvalgai ir geros praktikos pavyzdžiams.

Literatūros apžvalga

Šioje dalyje apžvelgiami literatūroje randami pavyzdžiai, rodantys, kaip organizacijos galėtų veiksmingiausiai valdyti DSS klausimus ir kokių mastu juos reikėtų integruoti į bendrą organizacijos valdymą ir verslo struktūrą.

Literatūros apžvalgoje pirmiausia kalbama apie DSS klausimų integravimą į organizacijos valdymą. Aptariama, kuo skiriasi tradicinis ir sisteminis DSS valdymas, įvairių DSS valdymo sistemų taikymas ir jų veiksmingumas. Dėmesio skiriama ir būdams, kuriais DSS klausimai gali būti siejami su kokybės valdymu ir darbuotojų sveikatos programomis (pavyzdžiui, sveikatos darbe stiprinimui). Kadangi organizacijos vienu ir tuo pačiu metu gali taikyti keletą valdymo sistemų ir (arba) standartų (pvz., kokybės, aplinkos ir DSS), gali iškilti tokių valdymo sistemų integravimo poreikis. Todėl nagrinėjamas ir integruotų valdymo sistemų (IVS) klausimas.

Tyrėjai visuotinai sutaria, kad DSS klausimų valdymas turėtų būti ne atskiras verslo procesas, o bendros valdymo struktūros dalis. Manoma, jog kuo glaudžiau DSS klausimai bus siejami su pagrindine organizacijos veikla, tuo geresni bus DSS rezultatai, vykstant organizacijos pokyčiams (pavyzdžiui, dėl ekonominių problemų, susijungimų, mažinimo ar sparčių technologijos inovacijų). Tačiau esant visiškai integracijai gali iškilti viena problema, būtent darbuotojų saugai ir sveikatai gali būti skiriama mažiau reikšmės nei kitiems reikalams: daugeliu atveju pirmiausia gali būti sprendžiama tai, kas laikoma neatidėliotina problema, o tokiomis paprastai būna gamybos problemos. Todėl kai kurie ekspertai pabrėžia, jog DSS klausimus svarbu priskirti „politinei darbotvarkei“, kurią reikia palaikyti, kai jai tenka konkuruoti su kitomis darbotvarkėmis (pavyzdžiui, gamybos).

Norint pasiekti teigiamų DSS užtikrinimo rezultatų, nepakanka vien tik gerai į vieną visumą su kitomis valdymo programomis ir sistemomis sujungtos DSS valdymo sistemos. Organizacijoms taip pat reikia spręsti darbovietei būdingus kultūrinius ir politinius aspektus; šis klausimas aptariamas antroje literatūros apžvalgos dalyje.

Iš literatūros apžvalgos matyti, kad:

- DSS valdymo temomis, jų integravimu į bendrus valdymo ir verslo procesus labai domimasi ir vykdoma daug tyrimų.
- Tačiau DSS valdymo veiksmingumo tyrimai dar tik prasideda ir kyla kai kurių metodinių sunkumų.
- Iš DSS valdymo sistemų aprašų ir pavyzdžių matyti, kad šios sistemos iš esmės skirtos saugai (nelaimingų atsitikimų prevencijai), o ne siekui vengti bet kokio neigiamo poveikio darbuotojų sveikatai.
- Atrodo, jog praktikoje esama labai nedaug DSS valdymo sistemų, kurios būtų skirtos organizaciniams rizikos veiksniams ir psichosocialinių veiksnių poveikiui sveikatai (pvz., smurtui ir konfliktams darbovietėje, dėl pamaininio darbo ar ilgų darbo valandų kylančioms problemoms ir t. t.).
- Apskritai, galima sakyti, kad didžiausius iššūkius DSS klausimų valdymui kelia nestandartinis samdomasis darbas (laikinas įdarbinimas, darbas ne visą darbo dieną, nuotolinis darbas ir pan.) ir darbas mažose bei vidutinėse įmonėse.
- Kitas iššūkis tyrėjams – tolesnis DSS valdymo strategijų ir procesų veiksmingumo, kokybės tyrimas ir nustatymas, kaip tai atitinka Pagrindų direktyvos⁽¹⁾ reikalavimus.

(1) 1989 m. birželio 12 d. Tarybos Direktyva dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo.

Politikos apžvalga

Formuoti, diegti ir skatinti integruotą, iniciatyvų požiūrį į DSS valdymą padeda tarptautinio, europinio ir nacionalinio lygmens politikos kryptys ir praktika. Tokios politikos ir praktikos kryptys, kuriomis skatinamas ir remiamas DSS klausimų integravimas į valdymą, taip pat nušviečiamos ataskaitoje. Joje aptariamos strategijos, teisinės nuostatos, standartai, gairės, programos ir kampanijos, kurių imasi įvairios suinteresuotosios šalys, kaip antai: tarptautinės organizacijos, ES institucijos, vyriausybės, darbdavių ir darbuotojų asociacijos, darbo inspekcijos, draudimo įstaigos ir t. t.

DSS klausimų valdymo politikoje numatomos privalomos ir savanoriškos priemonės. DSS sisteminio valdymo ir DSS valdymo sistemų įgyvendinimo teisinė sistema nustatyta Europos Sąjungos Pagrindų direktyvoje. Joje apibrėžiami pagrindiniai DSS valdymo tikslai ir tiems tikslams pasiekti būtinos priemonės. Teisinių nuostatų įgyvendinimą taip pat remia įvairios savanoriškos iniciatyvos, kuriomis siekiama toliau tobulinti DSS. Svarbų vaidmenį skatinant savanoriškų DSS valdymo sistemų taikymą ir įgyvendinimą atlieka Tarptautinė darbo organizacija (TDO). Šios organizacijos iniciatyvos remiamos nacionalinėmis praktikos priemonėmis, tokiomis kaip nacionalinės gairės ir skatinamosios programos.

Ataskaitoje pateikti sėkmingų įvairiose ES šalyse vykdomų veiksmų pavyzdžiai rodo, kad:

- DSS valdymo politikai kurti ir nustatyti būtinas įvairių institucijų, kaip antai vyriausybių, draudimo įstaigų, darbdavių organizacijų ir profesinių sąjungų, bendradarbiavimas. Toks bendradarbiavimas – pagrindinis sėkmės garantas.
- Siekiant didinti organizacijų suinteresuotumą DSS valdymo tobulinimu, galima taikyti įvairias paskatas (įskaitant nemokamus seminarus, priemones ir mokymą).
- Vienas pagrindinių veiksnių, užtikrinančių ilgalaikį tokios politikos poveikį, yra jos nuoseklumas, kurį būtina aktyviai skatinti.

- Norint užtikrinti geresnę visų su DSS susijusių klausimų integravimą į bendrus valdymo ir verslo procesus, būtina toliau tobulinti tokias politikos ir praktikos kryptis.

Konkrečių atvejų aprašymai

Daugelis organizacijų imasi sistemingų ir nenutrūkstamų pastangų, gerindamos DSS sąlygas. Kai kurios organizacijos ne tik laikosi nuostatų, bet eina dar toliau ir imasi veiksmų, kuriais DSS kultūrą stengiasi integruoti į bendrą įmonės kultūrą. Tokiose organizacijose DSS valdymas laikomas neatskiriama viso valdymo dalimi. Ataskaitoje pateikti konkretūs pavyzdžiai ir geros praktikos patarimai, kaip galima integruoti DSS į bendro valdymo ir verslo procesus. Iš viso joje parinkta ir aprašyta 20 atvejų iš 12 ES šalių.

Tie atvejai rodo, kad, be kitų teigiamybių, DSS valdymo tobulinimas užtikrina:

- Geresnę darbuotojų motyvaciją, intensyvesnę rizikos vertinimo procesą ir priemones DSS įgyvendinimui.
- Darbo sąlygų gerinimą ir didesnę darbuotojų gerovę; dėl to įvyksta mažiau nelaimingų atsitikimų, mažiau prarandama darbo dienų dėl nelaimingų atsitikimų ir su darbu susijusių ligų ir dėl to patiriama mažiau nuostolių.

Daugelyje ataskaitoje pateiktų pavyzdžių nurodomos organizacijos, kurios nuolat stengiasi gerinti darbo sąlygas bei savo darbuotojų saugą ir sveikatą. Tai jos daro ne vien tik iš moralės paskatų, bet ir dėl to, kad tiki, jog saugesnė ir sveikesnė darbo aplinka padeda mažinti nuostolius ir didinti produktyvumą bei konkurencingumą. Manoma, jog efektyvus DSS valdymas yra glaudžiai susijęs su strategine veikla, kuria siekiama gerinti bendrus organizacijos darbo rezultatus.

Kaip gauti ataskaitą

Visą ataskaitą anglų kalba galima rasti agentūros tinklalapyje adresu: <http://osha.europa.eu> ir parsisiųsti nemokamai.

Šis biuletenis skelbiamas visomis ES kalbomis adresu: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ESPAÑA
Tel. +34 944794360, faks. +34 944794383
El. paštas: information@osha.europa.eu

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. Leidžiama dauginti, nurodžius šaltinį. Printed in Belgium, 2010

